

Boven:
Deze hond heeft niet alleen lichamelijke uitdagingen nodig, maar zeker ook geestelijke.

Rechts:
"Sweep", een Border Collie.
Een schilderij van John Emms (1813-1912) uit 1895.

Uiterst rechts:
Clifford L.B. Hubbard zegt in zijn boek "Dogs in Britain" dat Border Collies die rond 1900 aan Sheepdog Trials deelnemen in werkelijkheid Cumberland Sheepdogs zijn, zoals hier gefotografeerd door Keystone.

BORDERCOLLIE

TEKST: RIA HÖRTNER / FOTO'S: MARINUS NIJHOFF EN RIA HÖRTNER /
MET DANK AAN ANDY NICKLESS, MONIQUE STIGTER EN
HEIN EN GERTIE VAN ZUTPHEN (KENNEL "CLOVER CORNER", BEST)

ALS ER ÉÉN RAS IS DAT IN DE AFGELOPEN JAREN EEN STORMACHTIGE GROEI IN POPULARITEIT HEEFT MEEGEMAAKT, DAN IS HET WEL DE BORDER COLLIE. DE HISTORIE VAN DIT RAS IS VRIJ JONG. HOEWEL ER AL AAN HET EINDE VAN DE ACHTTIENDE EEUW, IN ENGELAND, BESCHRIJVINGEN WORDEN GEMAAKT DIE DUIDEN OP BORDER COLLIEACHTIGE HONDEN, ZAL HET TOCH TOT 1893 DUREN VOORDAT WE KENNISMAKEN MET EEN HOND DIE ER OOK ECHT ALS DE HEDENDAAGSE BORDER COLLIE UITZIET.

PORTRET VAN EEN RAS DAT ALS GEEN ANDER IS VERBONDEN MET

'WERK EN SPORT'

"OLD HEMP"

Veel rassen hebben een hond "waar het allemaal mee begint". Een hond waaraan het huidige ras zijn bestaan te danken heeft. Voor de Border is dat "Old Hemp", een in 1893 geboren zwart-witte Collie, die al verrassend veel lijkt op de Border Collie van vandaag de dag. Als volwassen hond is hij ruim 53 cm. hoog en weegt circa 20 kilo. Zijn vacht is lang en glad en zwart-wit van kleur. Zijn uiterlijk is echter iets waar de fokker, Adam Telfer uit Cambo, Northumberland, niet zo op gelet zal hebben. Voor hem zijn de talenten van "Old Hemp" van cruciaal belang. Niemand anders dan Telfer zelf kan die talenten beter onder woorden brengen: "He flashed like a meteor across the sheepdog horizon. There was never such an outstanding personality."

"Old Hemp" - het voorvoegsel Old krijgt hij er later bij - legt de basis voor de zogenoemde "Northumberland bloedlijn". Als hij in 1901 overlijdt, gaat hij niet de geschiedenis in dankzij een enorm aantal nazaten, maar wel als de Border Collie die zijn talenten niet behoefde te ontwikkelen door veel en langdurig trainen. Hems talenten zijn aangeboren, de droom van elke Border Collie fokker. Een toegang is dat Hemp die talenten in ruime mate doorgeeft aan zijn directe nakomelingen.

HERKOMST

Om het uiterlijk en de werklust van een Border Collie te kunnen begrijpen, moeten we een stukje terug in de geschiedenis. De bakermat van dit ras is Engeland, om precies te zijn de gebieden rond de grens met Schotland. In oude beschrijvingen vinden we diverse teksten die, met een beetje fantasie, op de Border Collie betrekking kunnen hebben. Het duidelijkste is Thomas Bewick in zijn boek "General History of Quadrupeds" (1790). Hij schrijft dat deze honden zowel de schapen drijven als de afdwalers terugbrengen naar de kudde. Vooral hun zachtaardige aanpak is opvallend en - gaat hij voort - deze honden kan men vinden in de Border Counties. Die "zachtaardige aanpak" is overigens ook nu nog te zien. Een Border Collie

Een Border Collie benadert de schapen omzichtig, maar vastberaden. Hij heeft een volstrekt unieke stijl van werken.

Behalve demonstraties met schapen worden ook ganzen gebruikt om de Border Collie bezig te houden.

De Border Collie is zowel gespierd als sierlijk en wendbaar. Rank van bouw, maakt hij toch een stevige indruk.

benadert de schapen in een boog, blaft niet bij het werk, bijt normaliter niet in de hielen (zoals de Heelers), maar past een soort sluiptechniek toe. Zijn flitsende bewegingen doen denken aan een balletdanser in een moeilijke pas-de-deux.

In de literatuur noemt men hem niet voor niets de "strong-eyed Sheepdog", want met een assertief oogcontact en een imponerende, soms licht agressieve, lichaamstaal houdt de Border Collie zijn kudde onder de duim. Een volstrekt unieke stijl van werken, die de Border onderscheidt van alle andere herdershonden.

CUMBERLAND SHEEPDOG

Vee drijven, vee hoeden, het is van alle tijden. Herders hebben altijd gebruik gemaakt van de hulp van honden, eeuw na eeuw. We moeten ons voorstellen dat in het 18de en 19de eeuwse Noord-Engeland en Schotland duizenden hectaren land door vee worden begraasd. Omheiningen en hekken zijn er niet (te uitgestrekt, te duur, te bergachtig) en dus fungeert de herdershond als wandelende afrastering. De Schotse Herdershond, of kortweg Collie, is Schotlands nationale herdershonden ras en was in vroeger jaren een pure werkhond. Hij is groter dan de Border en komt in twee variëteiten voor, langharig en kortharig. Van de Bearderd Collie wordt gezegd dat hij afstamt van honden die Poolse herders hebben meegebracht naar de Schotse Hooglanden. Dan kan, want hij doet sterk denken aan de Polski Owczarek Ninziny. Dan is er nog de Welsh Collie, niet erkend (ook niet in Engeland) en heel moeilijk te onderscheiden van de Border Collie.

En de Border Collie zelf? Volgens de Engelse kynoloog Clifford L.B. Hubbard zijn veel Border Collies die rond 1900 aan Sheepdog Trials deelnemen in werkelijkheid Cumberland Sheepdogs, die vooral voorkomen in het noorden van Engeland. De foto van Keystone van de drie Cumberland Sheepdogs laat inderdaad honden zien die zeer sterk op de Border Collie lijken. Hoe dan ook, het begin van het ras wordt over het algemeen gezien bij de geboorte van "Old Hemp", in 1893.

TOCH EEN RASSTANDAARD

In 1906 wordt in Engeland de International Sheep Dog Society opgericht, waarbij International staat voor Engeland, Wales, Schotland en Noord-Ierland. Dat is weliswaar een mijlpaal in de geschiedenis, maar het competitief schapen drijven dateert al van veel eerder. In 1873 vindt de eerste sheepdog trial plaats en die trial wordt nog steeds jaarlijks georganiseerd in het graafschap Derbyshire. In andere rassen is het vaak de Kennel Club die het stamboek opent, maar bij de Border Collie is de International Sheep Dog Society (ISDS) de initiatiefnemer. "Old Hemp" krijgt nummer 6 en tot op vandaag de dag worden veel werkende Border Collies uitsluitend in het stamboek van de ISDS ingeschreven. Om in het stamboek van The (Engelse) Kennel Club opgenomen te kunnen worden, moet de hond al een ISDS registratie hebben of moeten beide ouders al in het stamboek van The Kennel Club zijn ingeschreven. Wie de geschiedenis van de Border Collie wil begrijpen, moet weten dat in Engeland de namen 'Border Collie' en 'Working Sheep Dog' vaak door elkaar worden gebruikt.

Ondanks het feit dat de ISDS zich altijd een fervente tegenstander van een rasstandaard heeft verklaard, wordt in 1976 toch een officiële rasstandaard opgesteld door The Kennel Club en wordt de Border als apart ras erkend. De F.C.I. erkent de Border Collie pas in 1998. Het nationaal en internationaal tentoonstellen van deze pure werkhond is daarmee een feit. 3 CC's geven in Engeland recht op de titel Show Champion, maar om de begeerde titel Champion te krijgen moet daarnaast met goed gevolg een Working Test worden afgelegd.

DE BORDER COLLIE IN NEDERLAND

Op oude Nederlandse schilderijen kunnen we herders met hun kudde zien, vaak vergezeld van een hond. Het ras is zelden als zodanig te herkennen, maar op een Border Collie lijken ze echt niet. Die komen pas na de Tweede Wereldoorlog in beeld en voldoen niet altijd aan ons begrip 'raszuiver'. Rond 1965 zijn er al zo'n 20 Borders in Nederland. Er ontstaat pas een echte organisatie als Gerrit en Emy Dantuma zich met het ras gaan bemoeien. Eigenaren opsporen is een lastige klus, want die staan nergens centraal geregistreerd en men is afhankelijk van ontmoetingen op activiteiten, zoals bij voorbeeld Gedrag & Gehoorzaamheid.

En ook hier doet het aloude gezegde opgeld: waar drie Nederlanders elkaar ontmoeten ontstaat een kerk..... hier een rasvereniging. In dit verband moet de naam van pionier Meta Posthumus Meyes-Granpré Molière worden genoemd. In april 1977 wordt de "Border Collie Club Nederland" (BCCN) opgericht, gevolgd door een ledenvergadering in oktober van datzelfde jaar. Men begint met ruim honderd leden; in het begin is ook in ons land een zekere aversie tegen het opstellen van een rasstandaard aanwezig.

VOLWASSEN CLUB

Het ligt voor de hand dat de jonge rasvereniging zich verwant voelt met de ISDS en daarmee contact zoekt. 1978 is een belangrijk jaar voor de BCCN: de ISDS accepteert de Nederlandse club en de Raad van Beheer verleent een erkenning aan de één jaar oude rasvereniging. In 1987 is er sprake van een volwassen club met meer dan 400 leden.

Omdat dit duidelijk "een ras in opbouw" is, gelden er tot 1998 voor in Nederland geboren Border Collies bepaalde regels bij opname van de hond in het N.H.S.B. Tot in 1985 is er sprake van een "open stamboek"; dat wil zeggen dat Border Collies die geen stamboom hebben in een bijlage van het N.H.S.B. kunnen worden opgenomen.

SCHAPEN DRIJVEN IS PRIORITEIT

Met een zo veelzijdige hond als de Border Collie, is het bijna vanzelfsprekend dat de schapenhoeder en -drijver van weleer vanwege het langzamerhand verdwijnen van zijn natuurlijke taak, wordt ingezet bij de steeds populairder wordende hondensporten, zoals Gedrag en Gehoorzaamheid (G&G), Behendigheid en Flyball. Meer daarover later.

Schapen drijven wordt uiteraard als prioriteit gezien en in de Commissie Oefeningen en Wedstrijden Schapen drijven (COWS) wordt hard gewerkt om dit aspect tot zijn recht te laten komen. Praktijk deskundigen uit Engeland komen hier lesgeven en al heel snel, in 1978, wordt de eerste Sheepdog Trial in Nederland georganiseerd.

Schapen (of ganzen) drijven wordt door buitenstaanders als een sport gezien, maar men moet niet vergeten dat het voor een aantal mensen gewoon een beroep is geweest. Zonder veel anderen te kort te doen, mag de naam van de herder Geert Reinders hier niet ontbreken. Vanaf de jaren zeventig levert hij topprestaties op dit gebied.

WERKEN, WERKEN EN NOG EENS WERKEN

In de jaren tachtig krijgt de Border Collie te maken met een "richtingstrijd". Alleen maar fokken voor herders en boeren is een optie, maar dat strookt in de praktijk niet met een ras dat geweldig aan populariteit wint, een rasstandaard kent en ook op schoonheidswedstrijden is te zien. De kynologen Roel van Veen-Keur en Loes van den Boogaard dragen bij aan de discussie; laatstgenoemde heeft een pragmatische oplossing en pleit voor een multi-purpose hond. Werken én mooi zijn; dit in plaats van het oorspronkelijke Engelse standpunt: werklust eerst en daarna pas mooi zijn. En onder werken moet dan méér worden verstaan dan alleen maar schapen drijven. Het is een discussie die in veel rassen op hoge tonen is gevoerd, maar bij de Border Collie speelt ook nog een rol dat de instincten die worden gebruikt bij het drijven van schapen volgens de deskundigen absoluut niet passen bij activiteiten zoals G&G, Behendigheid of Flyball.

Belangrijk is echter - en dat dreigt te verdwijnen - dat de vele Border Collies die Nederland inmiddels kent iets te doen krijgen. Dit is immers géén hond voor achter de kachel of in de kennel. Er moet gewerkt worden, want anders wordt deze bezige bij een last voor zichzelf, maar vooral voor anderen. De term "neurotische" honden valt meer dan eens.

Misschien is het goed om in dit portret nog eens te benadrukken dat het verdwijnen van schaapskudde de functie van de Border Collie heeft uitgehold. Het feit dat er jaarlijks zo'n 500 pups worden geboren geeft ons de opdracht om - tegemoetkomend aan zijn werklust - uit te wijken naar Gedrag & Gehoorzaamheid, Behendigheid en Flyball. Of naar Obedience, de hoge school variant van G&G.

ACTIEF MET DE BORDER COLLIE

Natuurlijk neemt de rasvereniging het voortouw als het om schapen drijven gaat. De Nederlandse en Europese Kampioenschappen zijn niet meer weg te denken. Ook organiseert de vereniging, al vanaf 1984, landelijke oefendagen en in 1987 wordt de eerste officiële kwalificatiewedstrijd gehouden. De rasvereniging ijvert ervoor dat de sport schapen drijven niet ontaardt in wild west taferelen en sinds 1994 mogen alleen Borders aan wedstrijden meedoen wanneer ze een startlicentie hebben.

Plaatsen waar vrijwel altijd Border Collies in actie zijn te zien, zijn de velden waarop voor Gedrag & Gehoorzaamheid, Behendigheid en Flyball wordt getraind. Het zijn sporten die de Border op het lijf

Een bruin-witte Border Collie teef. Van belang is dat het geslachtstype direct wordt getoond.

Een tri-colour vacht komt het minste voor en mag zeldzaam worden genoemd.

Het nationaal en internationaal tentoonstellen met dit ras is inmiddels een feit.

geschreven lijken te zijn. Deze sporten zijn inmiddels geaccepteerd als alternatief voor Borders die geen schapen kunnen drijven. En niet alleen dat: duizenden mensen beleven plezier aan deze hondensporten en het zijn uitgelezen gelegenheden om dit ras positief te presenteren. De nieuwste bezigheid waarin Border Collies excelleren is "Heelwork to Music" of "Doggydancing". Dat ligt wel heel ver af van schapen drijven, maar de honden hebben er lol in. En of dat nog niet genoeg is, zijn er ook Border Collies actief als lawinehond, hulphond en blindengeleide hond.

SHOWEN MET DE BORDER COLLIE

Een onderwerp dat altijd nog een tikje gevoelig ligt; Nieuw Zeeland en Australië hebben als eersten dat taboe doorbroken. Al vanaf de eerste jaren van de twintigste eeuw staan daar uit Engeland geïmporteerde Borders in de showring. Engeland doet er langer over om gewend te raken aan een Border Collie in de ring. Hoezeer men met elkaar op gespannen voet staat, blijkt uit het feit dat een in 1976 georganiseerd evenement - tentoonstelling én sheepdog trial - in het water valt. De trial wordt afgeblazen omdat de ISDS de leden verbiedt daaraan mee te doen. Dat de tijd wonden heelt, blijkt uit het feit dat er in 1982 zo'n vijftig Borders op Crufts aanwezig zijn, waar voor het eerst een CC voor dit ras beschikbaar is.

De eerste Border die in Nederland op een show verschijnt is "Betty" (* 1971); zij is geïmporteerd door de bekende kynoloog Joe Kat. "Betty" is tevens de eerste Nederlandse Show Kampioen. Erg showminded is de BCCN niet; pas in 2000 organiseert zij haar eerste clubmatch.

We zien bij de Border Collie gebeuren wat bij veel rassen heeft plaatsgevonden: het bestaan van een werkhond en een showhond en alle discussie die daarbij hoort. Een wijze uitspraak doet Henk Verhoeven in zijn prachtige boek "Oog voor passie" en ik citeer hem graag: "De werkers vinden dat ze de wijsheid in pacht hebben, omdat ze trouw zijn aan de oorspronkelijke taak en functie van hun ras. Daarbij vergeten ze echter dat de wereld er alleen maar voller en drukker op wordt, dus steeds minder plaats en gelegenheid biedt voor het werken. En negeren ze dat hun ras alleen maar populairder wordt, dankzij de mensen die de Border graag als huishond hebben, waar ze eventueel mee gaan sporten, maar zeker niet mee gaan werken."

VOORKOMEN, TEMPERAMENT EN GEDRAG

De Border Collie is zowel gespierd, sierlijk als wendbaar. Hoewel rank van bouw, maakt hij toch een stevige indruk. De rasstandaard heeft voor het temperament de volgende eisen: levendig, oplettend, scherp reagerend en intelligent. Nimmer zenuwachtig of agressief. Toont hij de eerstgenoemde eigenschappen niet, dan is er vaak sprake van een hond die geestelijk niet in balans is. De wil tot werken wordt voor een groot deel gevoed door het feit dat de Border zijn baas heel graag een plezier wil doen. Een volgzzaam karakter is derhalve een must, maar dat betekent niet dat opvoeden eenvoudig is. Dit ras heeft een consequente hand van opvoeden nodig en wanneer er met de Border Collie wordt gewerkt, op welke wijze dan ook, is wederzijds respect belangrijk. Gedragsstoornissen bij dit ras zijn vaak terug te voeren op een verstoorde baas-hond relatie. Deze uiterst intelligente hond heeft direct in de gaten of zijn baas leiderskwaliteiten heeft en ook gebruikt of niet.

Ook deze "oranje'-witte kleur komt, hoewel zelden, voor.

De blue-merle kleur met blauwe ogen.

Pups zijn echte doerakken.

Zijn aangeboren drijfgedrag geeft soms problemen en een Border die niets te doen heeft, wordt vanzelf neurotisch. Deze hond heeft niet alleen lichamelijke uitdagingen nodig, maar zeker ook geestelijke. Daarom is de Border Collie geen hond voor mensen die weinig tijd willen steken in training en activiteiten en die zich niet willen verdiepen in de psyche van hun hond.

Echter, eigenaren die hun Border de behandeling geven die bij het ras past, zullen genieten van zijn werklust, zijn intelligentie en de snel aan te leren vaardigheden.

GEZONDHEID

De Border Collie is in principe een gezond en sterk ras. Ze zijn niet kinderachtig en hard voor zichzelf. Rasspecifieke problemen worden niet vermeld. Wel afwijkingen die bij vele andere hondenrassen ook voorkomen, zoals heupdysplasie, erfelijke epilepsie, artrose en vachtproblemen. In de rasvereniging is het verplicht om de fokdieren op erfelijke oogafwijkingen te laten testen en wat HD betreft mogen alleen honden met de uitslagen HD-A en HD-B voor de fokkerij worden gebruikt. Fokkers met verantwoordelijkheidsgevoel testen hun honden op Collie Eye Anomaly, een aangeboren ontwikkelingsstoornis van het netvlies/vaatvlies en de achterwand van het oog. Fokuitsluitende fouten zijn onder andere cryptorchidie of monorchidie, een onderbeet of bovenbeet, het missen van meer dan twee premolaren en een verkorte staart of knikstaart.

Een in augustus 2000 door de rasvereniging uitgevoerd onderzoek toont aan dat 92 procent van de eigenaren tevreden is met het aangeschafte ras en dat is een mooie score.

UIT DE RASSTANDAARD: VACHTEN, KLEUREN EN OGEN

Wie denkt dat de vacht van een Border Collie altijd lang en altijd zwart-wit is, heeft het mis. De vacht mag matig lang of kortharig zijn. Bij beide variaties is er een onder- en een bovenzacht. De langhaar heeft een kraag, een broek en bevedering aan de staart. "Matig lang" is ongeveer 6 tot 8 centimeter. Bij een goede structuur van de vacht hebben zand en regen er weinig vat op en is regelmatig borstelen voldoende om hem te onderhouden. Wat de kleuren betreft, de standaard zegt dat een "verscheidenheid van kleur is toegestaan, maar wit mag nooit". Ook een witte hond met een paar gekleurde vlekken ziet men liever niet. Zwart-witte vachten komen het meeste voor, daarna blauw-witte en bruin-witte; de tri-colours zijn zeldzamer. Veelal hebben Border Collies bruine ogen, behalve degenen met de blue-merle vacht (zwarte vlekken en platen op een blauwe ondergrond); zij mogen één of twee (gedeeltelijk) blauwe ogen hebben.

INFO

Geïnteresseerden in de aanschaf van en het werken met een Border Collie verwijzen wij naar de rasvereniging (Border Collie Club Nederland; www.bordercollieclubnederland.nl) en naar het onlangs verschenen boek: "Oog voor Passie, Border Collies in de Lage Landen."

LITERATUUR:

David Hancock, *Old Farm Dogs*, Princes Risborough, 1999
 David Hancock, *Old Working Dogs*, Princes Risborough, 1998.
 Clifford L.B. Hubbard, *Dogs in Britain*. Londen, 1948.
 Dita Kilsby, *Living with a Border Collie*. Lydney, 2000.
 Carson I.A. Ritchie, *The British Dog. Its History from Earliest Times*. Londen, 1981.
 Barbara Sykes, *Understanding Border Collies*. Ramsbury, 1999.
 Henk Verhoeven e.a., *Oog voor Passie. Borders Collies in de Lage Landen*. Eindhoven, 2004.
 Diverse websites.

De Border Collie is in principe een gezond en sterk ras.

Serge van der Zweep
 — LLANFARIAN —
 Border Collies

Meervoudig Nederlands Kampioen
 Meervoudig Europees Kampioen
 Wereldkampioen 1995
 Winnaar BBC One Man and His Dog

Llanfarian Border Collies is met zijn jarenlange ervaring op het gebied van Border Collies zowel nationaal als internationaal hét vertrouwde adres voor:

- Puppy's
- Jonge en volwassen Border Collies in diverse stadia van training
- Dekruisen
- Clinics en demonstraties
- Kennelpanelen en accessoires

Voor meer informatie bent u van harte welkom op het volgende adres:

Polderstraat 34
 6606 LD Heteren
 fax/tel: 026 - 4 723 623
 mobiel: 06 - 55 77 0587 / 06 - 51 25 7333
 e-mail: zweep@tiscali.nl
 Wij omarmen het liefst vrijgevoerd alpaca!

www.bordercollie.nl